QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 17 ta’ Mejju 2002

Numru 8

~itazzjoni 1060/1997

Frank P. Borg Limited

versus

Bank of Valletta p.l.c.

F’din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da tfittex rimedju g]ax qieg]da tg]id illi l-bank konvenut]allas]a\in f’isimha wara apertura ta’ kreditu favur terzi. Din is-sentenza tallum hija dwar e``ezzjonijiet li jolqtu l-validità ta’ l-azzjoni mressqa mill-attri`i.

I`-`itazzjoni tg]id illi fit-18 ta’ Frar 1992 is-so`jetà attri`i fet]et kreditu g]al wie]ed u erbg]in elf mitejn u]amsa u g]oxrin dollaru amerikan ($41,225) mal-bank konvenut favur is-so`jetà *Netco Vakindogv Dis Ticaret Ltd* [*NETCO*] biex tag]mel tajjeb g]all-]las tal-prezz ta’ tuffig] illi l-attri`i xtrat ming]and dik is-so`jetà. Il-

]las minn dak il-kreditu kien marbut ma’ xi kondizzjonijiet, fosthom illi l-fattura kellha tg]id illi l-merkanzija kienet “*first grade*”.

It-tuffig] wasal Malta fuq il-bastiment *M.V. Metz Larnaca* fid-9 ta’ Marzu 1992. Meta l-attri`i marret biex tie]u d-dokumenti relativi g]at-titolu fil-merkanzija ming]and il-bank konvenut, sabiex tkun tista’ tie]u l-konsenja, sabet illi d-dokumenti ma kinux waslu. Billi l-merkanzija kienet tista’ te]\ien jekk ig]addi \-\mien, l-attri`i tat garanzija bankarja lin-nole[[jaturi jew karikaturi sabiex tkun tista’ tie]u l-merkanzija u tg]addiha mid-dwana g]alkemm id-dokumenti relativi g]at-titolu ma kinux f’idejha.

Din il-garanzija saret fid-9 ta’ Marzu 1992; dak in-nhar ing]atat lin-nole[[jaturi jew karikaturi u dak in-nhar ukoll l-attri`i ]adet il-merkanzija. Meta nfet]u l-*containers*, i\da, l-attri`i sabet illi t-tuffig] kien ta’ kwalità inferjuri g]al dik li ried il-ftehim. G]alhekk l-attri`i g]arrfet b’dan lill-bank konvenut u talbitu jwaqqaf il-]las. Il-konvenut fittex li jag]mel hekk i\da wara ]afna \mien g]arraf lill-attri`i illi kien marbut i]allas ukoll jekk il-fattura ma kinitx kif riedet l-attri`i.

Id-dokumenti relativi g]at-titolu waslu Malta fit-13 ta’ Marzu 1992, u fost dawn id-dokumenti ma kienx hemm stqarrija illi l-merkanzija kienet “*first grade*”. Il-bank konvenut, i\da, kien]allas il-kreditu g]alkemm il-fattura ma kinitx kif kellha tkun skond il-kondizzjonijiet g]all-]las tal-kreditu, u g]alhekk il-bank ma mexiex kif kien intrabat illi jag]mel.

L-attri`i g]alhekk fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti: (1) tg]id illi l-bank konvenut kiser il-kondizzjonijiet stipulati fl-apertura ta’ kreditu, u g]alhekk ]allas ]a\in bi pre[udizzju g]ad-drittijiet ta’ l-attri`i; u (2) tikkundanna lill-konvenut irodd lill-attri`i l-valur ta’ l-apertura tal-kreditu. Qieg]da titlob ukoll l-ispejje\ u l-img]ax.

Il-bank konvenut ressaq dawn l-e``ezzjonijiet, fost o]rajn:

1. il-konvenut jismu *Bank of Valletta p.l.c.*, mhux *Bank of Valletta Limited*; wara illi saret il-korrezzjoni me]tie[a b'dikriet tal-5 ta' Mejju 1998[1] ma hemmx g]alfejn inqisu aktar din l-e``ezzjoni;
2. ukoll jekk il-premessi ta`-`itazzjoni huma fattwalment tajbin, dan jista' jwassal biss g]al azzjoni g]ad-danni *ex contractu* u l-azzjoni li g]amlet l-attri`i "flagrantement" ma hix azzjoni g]ad-danni *ex contractu*;
3. jekk l-azzjoni hija mibnija fuq rexissjoni ta' ftehim, ukoll ma saritx sew g]ax l-attri`i mhux biss]adet il-merkanzija li qieg]da titlob lura l-]las tag]ha i\da wkoll bieg]etha lil terzi u da]]let il-flus minn dak il-bejg]; u
4. is-so`jetà attri`i g]andha tfisser x'inhi l-azzjoni li qieg]da tag]mel sabiex il-konvenuta tkun tista' tressaq l-e``ezzjonijiet tag]ha fuq dik l-azzjoni.

Sewwa qalu l-partijiet illi g]al soluzzjoni ta' din il-vertenza huwa me]tie[li tkun imfissra sew in-natura tar-relazzjonijiet li n]olqu meta saret l-apertura ta' kreditu. Il-partijiet qeg]din jaqblu wkoll illi n]olqu tliet relazzjonijiet:

a. ir-relazzjoni bejn l-attri`i u *Netco Vakindogv Dis Ticaret Ltd*, li hija relazzjoni ta' bejjig] u xerrej;

b. ir-relazzjoni bejn l-attri`i u l-bank konvenut, li hija l-meritu tal-kaw\a tallum; u

c. ir-relazzjoni bejn il-bank u *NETCO*, li hija rabta tal-bank illi j]allas lil *NETCO* jekk jintwerewlu d-dokumenti me]tie[a.

Ir-relazzjoni bejn l-attri`i u *NETCO* hija relevanti safejn tolqot il-mod kif l-attri`i kellha t]allas g]all-merkanzija. Sabiex *NETCO* jkollha mo]]ha mistrie] illi sejra tit]allas, riedet illi l-attri`i tiksbilha illi jintrabat il-bank illi j]allasha hekk kif tikkonsenjalu d-dokumenti li juru l-wasla tal-merkanzija. Biex tikseb dak li riedet

---

[1] *Fol.* 17.

NETCO l-attri`i tat-mandat lill-bank konvenut illi dan g]andu j]allas lil *NETCO* l-prezz hekk kif jing]ata d-dokumenti, u ntrabtet illi, jekk il-bank jag]mel hekk, t]allsu lura dak li jkun]allas lil *NETCO* u t]allsu wkoll il-premju g]as-servizz tieg]u. Il-bank imbag]ad intrabat ma' *NETCO* illi j]allasha l-prezz hekk kif tag]tih id-dokumenti li juru l-wasla tal-merkanzija.

Dan kollu nkiseb bil-mekkani\mu ta' apertura ta' kreditu, jew *letter of credit*.

Il-kaw\a tallum to]ro[mir-relazzjoni bejn l-attri`i u l-bank. Din ir-relazzjoni to]loq dawn l-obbligazzjonijiet u drittijiet:

- l-obbligazzjoni tal-bank illi jobdi l-istruzzjonijiet mog]tija mill-attri`i billi f'isimha j]allas il-prezz ta-merkanzija lill-bejjig] jekk, u biss jekk, il-bejjig] jippre\entalu d-dokumenti spe`ifikati fl-istruzzjonijiet ta' l-attri`i; u
- l-obbligazzjoni ta' l-attri`i illi trodd lill-bank dak li jkun]allas f'isimha u t]allsu l-premju jekk il-bank ikun mexa skond l-istruzzjonijiet tag]ha.

G]all-g]anijiet tal-kaw\a tallum ma hux tant importanti kif jit]allas il-bank ming]and l-attri`i, jekk hux billi japproprja flus ta' l-attri`i [à f'idejh, jew billi jiddebita kont ta' l-attri`i, jew b'xi mod ie]or.

L-attri`i qieg]da tg]id illi l-bank ma ]arisx l-obbligazzjoni tieg]u g]ax ]allas bla ma qabel [abar id-dokumenti skond l-istruzzjonijiet li tatu l-attri`i. G]alhekk qieg]da tg]id illi ma jist]oqqlux il-]las u g]andu jrodd dak li]a b]ala]las.

F'dan l-istadju tal-kaw\a li rridu naraw ma hux jekk il-bank naqasx tassew li j]ares l-istruzzjonijiet ta' l-attri`i u jekk ]allasx lill-bejjig] meta ma kellux ihallas; li rridu naraw hu jekk l-azzjoni ta' l-attri`i setg]etx issir kif saret.

Il-konvenut qieg]ed ig]id, fit-tieni e``ezzjoni, illi fuq il-premessi ta' l-azzjoni kif imfissra fi`-`itazzjoni setg]et issir biss talba g]al danni *ex contractu*.

Fil-fehma tal-qorti, aktar milli titlob danni g]al inadempiment kuntrattwali, is-so`jetà attri`i qieg]da tfittex rimedju mibni fuq il-prin`ipju illi *inadimplenti non est adimplendum*: il-konvenut kellu jedd illi jit]allas biss jekk]ares u wettaq l-obbligazzjoni tieg]u; din l-obbligazzjoni ma wettaqhiex — bla]sara f'dan l-istadju jekk din il-premessa g]andhiex mis-sewwa jew le; g]alhekk il-]las li]a b]ala tpattija g]at-twettiq ta' obbligazzjoni li ma wettaqx]adu bla ma kien mist]oqq; *ergo* g]andu jrodd dak li]a *sine causa*.

G]alhekk, fil-fehma tal-qorti, il-premessi ta`-`itazzjoni — jekk issir prova tag]hom — tassew iwasslu g]al talba b]al dik li g]amlet l-attri`i, u t-tieni e``ezzjoni hija mi`]uda.

Il-bank qieg]ed ig]id ukoll illi l-azzjoni ma tistax tirnexxi jekk hija mibnija fuq premessa ta' rexissjoni ta' ftehim, g]ax l-attri`i mhux biss]adet il-merkanzija li tag]ha qieg]da titlob lura l-prezz i\da bieg]etha wkoll lil terzi u da]]let il-flus minn dak il-bejg].

L-attri`i, i\da, la qieg]da tibni t-talba tag]ha fuq rexissjoni ta' ftehim u lanqas ma hi qieg]da titlob lura l-prezz tal-merkanzija li xtrat.

Il-ftehim ta' bejg] bejn l-attri`i u N<span style="font-variant:small-caps">etco</span> ma jintlaqatx bil-patolo[iji li jista' jkun hemm fir-relazzjoni bejn l-attri`i u l-konvenut. La l-validità tal-bejg] ma hija kondizzjonata bis-su``ess jew il-falliment tar-relazzjoni bejn l-attri`i u l-konvenut, u lanqas il-perfezzjonament tal-bejg] ma jissana xi difett f'dik ir-relazzjoni. L-attri`i ma g]andhiex b\onn titlob illi jit]assar il-bejg] biex tag]mel it-talbiet illi qieg]da tag]mel.

Lanqas ma hu korrett dak li qieg]ed ig]id il-konvenut meta jg]id illi l-attri`i qieg]da titlob lura l-prezz tal-merkanzija li xtrat. Li qieg]da titlob lura l-attri`i huwa l-]las li]a ming]andha l-konvenut g]ax qieg]da tg]id illi dak il-]las kellu jsir biss jekk jit]arsu xi kondizzjonijiet li, i\da, ma t]arsux.

Huwa minnu illi, jekk tirnexxi din l-azzjoni ta' l-attri`i, jista' ji[ri illi din tkun stag]niet bit-telf tal-konvenut. Biex ma jsirx hekk i\da r-rimedju tal-konvenut ikun li jitlob kumpens talli bit-telf tieg]u stag]niet l-attri`i, u mhux illi jwaqqqaf din l-azzjoni.

It-tielet e``ezzjoni wkoll, g]alhekk, hija mi`]uda.

G]ar-ra[unijiet mi[juba fuq, fil-fehma tal-qorti, it-talbiet li qieg]da tag]mel l-attri`i jo]or[u `ari mill-premessi tag]ha, u ma hux me]tie[, kif irid il-konvenut fir-raba' e``ezzjoni, illi l-attri`i tkompli tfisser "x'tip ta' azzjoni" qieg]da tag]mel. Anzi, il-konfu\joni tidher x'aktarx fl-e``ezzjonijiet tal-konvenut, illi]aseb illi premessi li jwasslu g]all-konklu\joni illi *inadimplenti non est adimplendum* kellhom iwasslu biss, minflok, g]al azzjoni ta' danni, u]aseb ukoll illi l-attri`i qieg]da titlob lura l-prezz li]allset ta]t il-ftehim bejnha u l-bejjig], meta fil-fatt qieg]da titlob lura l-]las li tte]dilha ta]t il-ftehim bejnha u l-konvenut.

G]alhekk, lanqas ir-raba' e``ezzjoni ma g]andha tintlaqa'.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti ti`]ad it-tieni, it-tielet u r-raba' e``ezzjonijiet tal-konvenut u tordna illi jitkompla s-smig] tal-kaw\a.

L-ispejje\ ta' dan l-episodju g]andu j]allashom il-konvenut.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.